

Медальхэр афигъэшьошаагъэх

Адыгэ Республикаан и
Лышьхьэу Тхакуу-
шынэ Аслын «Адыгэ
Республикэр ильэс
25-рэ хуугъэ» зыфиоре
медалыр тыгъуас
нэбгырэ заулэмэ
афигъэшьошаагъ.

Республикэ статус Адыгэ-
им илэнүүм, ар зыпкь иуцо-
ным ыкни хэхъоныгъэхэр ышын-
хэм зиахышиу хэль нахынж-
хэм ашыщых медалыр зэри-
тыгъэхэр. Ахэр ильэс 25-кэ
узааныгъэхэм РСФРС-м иде-
путатыгъэхэу, зищынагыгэ гьо-
гу псеолъашынным езыпхыгъэ-
хэр арых.

Кыншэрэгуюгъэхэм АР-м и
Лышьхьэу гүфбэнагыгэ хэлжээ
зафигъэзэг, ильэс эзкэлэв-
клохэм ахэм тофу ашлагъэм
осешу фишыгъ, псаунагыгэ пы-
та ялануу кыафэлъяагъ.

— Кыншэрэгьюмокэ бэ гээ-
хягъэу шууилэр, щитхур кын-
жулэжьызэ шууилофшэн жу-

гъэцэклагъэ. Аш иштуагъэкэ Адыгэир ылээ пытэу тауцон ылээгыг. Непэ республикэм гъэхъээгэ гъэнэфагъэхэр ильэх, аш тэрэгушо. Цыфхэм ящи-лекэлэсүкэ нахышиу шыгъэ-
нным тыпиль. Псэолъэ 344-рэ

республикэм мы аужырэ ильэс-
хэм щитшыгъ, ахэм ахэтых
тургут өджаплэхэр, кыншдээ

ыгъыплэхэр, фельдшер-мамы-
ку пунктихэр, сымэджэш пчья-
гээ дгээклэжьыгъэ, аужырэ
шалхъэхэм адиштэрэ 19мэ-псы-
мэхэр зэдгэгъэгъотьгэх, меди-
цинэм ылъянкыокэ амалы-
кэхэр щылэхэ хуугъэх. Джащ
фэдэу Диагностикэ гупчэм,
мыл Дворецым, зищыбэнэшт-
хэ залым яшын шлэхэу өдгээ-

жьэшт, — кыншуагь Тхакууши-
нэ Аслын.

Нэужийн щитхууцээр кынш-
лэжьыгъэхэм Тхакуушинэ Аслын
бъяхалхъэхэр ариты-
жыгъ. Ахэр Александр Бар-
суковыр, Дефтер Русльян, Сер-
гей Ефремовыр, Мэрэтыкъо
Рэмэзан, Нэхэе Аскэр арых.
Тын льаплэр зыфагъэшьоша-

гъэхэм ацэклэ ОАО-у «Адыг-
промстроим» ипащу Хынчыжь
Аслын АР-м и Лышьхьэу зэ-
рэфэрэзэхэр кыншуагь. Респуб-
ликэм ильэс 25-м кыншдээ
хэхъоныгъэхэр зэришыгъэхэр
кыншдээ.

ДЕЛЭКЬЮ Аннет.
Сурэтыр А. Гусевым тыри-
хыгъ.

Общественнэ рэхъатныгъэр кыншумэшт

Урысые Федерацием и Президентэу Владимир
Путиним унашьоу ышыгъэм диштэу мы ильэ-
сүм Лъэпкэ гвардиер зэхащагъ.

Хэбзэухъумэкю кыншумэхэм
хъанэ зиэ псеуальхэр кын-
шумэгъэнхэр, нэмийкхэри.
Мы лъэнэкъомкэ пшьэрэ-
лээ зыфагъэуцжыхэрэм, зэхэ-
щэн тофшэнхэр зэрэрагъэк-
кыншумэкэ афэгъэхыгъагь Лъэпкэ
гвардием иотделуу Адыгэим
шылээм ипащуу Алексей Порва,
ащ игуадзэу Игорь Нечаевым,
вневедомственне охранэм иот-
дел ипащэ игуадзэу Евгений
Бессоновым тыгъуасэ зэхащэ-
нэгъончагъэр, кыншумэхэм мэ-
гъэ брифингыр.

Лъэпкэ гвардием иккүтамэу
республикэм щылээр зыпкь
иуцонымкэ аэрэе едзыгъом
зэфхэхысжьэу фэхъуягъэхэм,
мэзищым кыншдээ зэшүүхын
альякыгъэм, зэхэшэн тофшэнх-
хэр зэрэггээлэгъагъэхэм Алекс-
еий Порва кыншумэхэм Аш-
кыншумэхэм, кыншумэхэм
нэбгыре 621-рэ хэтыгт, мы
уахтэм ехүулэу кадрэхэмкэ
процент 92-кэ зэтэгээпсихъа-
гъэх. 2017-рэ ильэсүм щылэ
мазэм и 1-м кыншумэхынчагъэр
шылэхэу зыпсайгъээгээ тофш
гвардиер зыфэгъэзэгээ тофш
игъэцэлэн иятлонэрэ өдзыгъо-
рэгъэлэгъэшт. Ашкынэ зисэнхьат хэ-
шылэхэу фызиле тофшэу ти-
лэхэм бэкэе тащэгүгы. Ау аш

кыншдээ шэхъэ-правовой актхэр,
органын хэхъоныгъэхэр ышын-
хэмкэ концепциер зэхагъэ-
цощтых. 2018-рэ ильэсүм щы-
лэшт щэнэрэе уцугъом кын-
шумэхээнэфэрэмкэ, СОБР-р,
ОМОН-р дээ кыншумэхэм
иструктурэ хагъэхажынхэу ары.

— Зыми темыгхыгъэу, кын-
шумэху шхъафэу тышыт, УФ-м
и Президент кыншумэхээгъэ
пшьэрэлхэр дгээцэлэнхэм,
анахьэр общественнэ рэхъат-
ныгъэр ыкни щынэгъончагъэр
кыншумэхэм тишилээ атед-
гээтишт. Ашкынэ зисэнхьат хэ-
шылэхэу фызиле тофшэу ти-
лэхэм бэкэе тащэгүгы. Ау аш

кыншумэхэм кыншумэхэм
хэбзэухъумэкю кыншумэхэм
зэпхынагыгэ адитимынэыр. Ты-
зэгүсэу тофш эдэштэшт, рес-
публикэм иль рэхъатныгъэр кын-
шумэхэм. Шэхъэ-правовой
базэр щылээ зыхьукэ, тиоффшэн
зэрэхэтэштэхэм ехүүгъэ ль-
енхээ шхъафэхэр нахь дгээ-
нэ фэнхэ тлээтишт, — кын-
шумэхэр А.Порва.

Журналистхэм кыншумэхэм
кыншумэхэм итээхэдээгъэ
дэхэгээр кыншумэхэм. Лъэпкэ
гвардием иккүтамэу
республикэм щылээр цыфхэм
апаа зэрэштэшт, ахэм
яфитынагыгъэр кыншумэхэм
мэштхэр кыншумэхэм.

ТХАРКЬОХЬО Адам.

Сымаджэм фэгумэхэм, йэзэгъу фэхъу

«Сымаджэм хыльхэм укынэрадекиын фаер»
зыфиорэ егъэджэнхэр икыгъэ мазэм и 8-м кын-
шумэхынчагъэр тишилээгээзэм и 7-м нэс Мье-
къомкэ медицинэ коллежийн медицинэ ыкни фармацевти-
ческэ тофшэнхэм яшынагыгъэхэм ахэгъэхьогъэ-
хэмкэ иотделение щылэгъэх.

Псаунагыгъэр кыншумэхэм
ахэлэжьагъ. Зигуగыу тшырэ
нэмийкэ, тофшэнхэм ыкни со-
циальнэ хэхъоныгъэмкэ ми-
нистерствэхэр ахэм кыншумэхэм
афэхъуягъэр, сэкъатныгъэ зиэхэм
яреспубликэ обществэ итхам-
матэу Агыржынэхэм Симэ

хэм, медицинэм щылажьагъэрэм,
Урысыем и Президентэу Влади-
мир Путиним кыншумэхэм
Джэпсальэм кыншумэхэм
зипсайгъээкэ лъэклээ маклээ
зиэхэм, сымаджэм хэм Ѣпшэгъу
афэхъуягъеним, гъэсэнгъээ зэ-
рагъэгъотын, спортын, куль-
турэм апялтынхэм, загъэпсэ-
фынир кыншумэхэм яшынагыгъэхэм
дэлэжээштхэм яшынагыгъэхэм
имхъанэ. Адыгэ Республикаан
ашкэ аэрэе лъэбэккүр щашыгъ!
Шынэгъэхэм яшынагыгъэхэм
отделением тофшэнхэм, врачи-

хэм, медицинэм щылажьагъэрэм,
АР-м ибюджет учреждениеу
«Нэхъэ-түхжэхэм сэкъатныгъэ
зинэхэмээр яреспубликэ Унэ-
интернат» зыфиорэм тофш
шлэхэу зипсайгъээкэ щылэ-
гъэхшохэр зиэхэу ренэу узлы-
пльэн тофшэнхэр зылажьагъэр
Ахэм яшынагыгъэхэм яшынагыгъэхэм
имхъанэ. Ахэм яшынагыгъэхэм
ашкэ аэрэе лъэбэккүр щашыгъ!
Шынэгъэхэм яшынагыгъэхэм
отделением тофшэнхэм, врачи-

иыгын зыпшъэ кыншумэхэм
иыгын аш ёлээзэгъэним изы
лахьэр щыт, йэзэгъу уцэу ыгъо-
тыхъэрэм е операциеу тофш
шлэхэу анахь маклээ аш имэ-
хъанэ. Ау зэкэми ашлэу плон
пльэкынштэп аш фэдэ цыфхэм
укизэрэдекиыштыр. Аш фэ-
гъэхъуягъагъа егъэджэнэу «Лы-
тэнэгъэзэм зыхээл фынштык» зы-
фиорэр. Сэкъатныгъэ зиэхэм
яфитынагыгъэр яшынагыгъэ
шэхъэ-хэбзээ актхэмра хэбзэгъэ-
уцугъэхэм джаш фэдэу егъэ-
джэнхэм ахэлэжьагъэр нэ-
иуасэ афашыгъэх.

Татьяна ПОГОРЕЛОВА.

АДЫГЕИМ ЩЫХЪУРЭ-ЩЫШІЭРЭР

Адыгэ Республикэм и Общественнэ палатэ зичэзыу зэхэсигьоу илагъэм 2015 — 2017-рэ ильэсхэм унэ зэтхэм итгээчлэгээ гэцэкэйжэныхэр яшылзэгъэнхэм ыкли аварийнэкиэ альытэхэрэм ачилэхэр гэкоощигъэнхэм яхылзэгъэ программэхэр гэцэкэйлагъэ зэрэхүүхэрэм тегущылагъэх.

Іофтхъабзэр зэрищаагь Палатэм итхъаматэу Устэ Русльян. Ашт хэлэжьаагь эс Адыгэ Республиком псэолъашынымкіэ, транспортнымкіэ, унэ-коммунальна ыклыгь огуу хъызметхэмкіэ иминистрэ игуадзэу Хъяткъо Рэмзэн, бэү зэтэй унэхэм игъэкштигьэ гъэцкіэжьынхэр яшыллэгъэнхэмкіэ Адыгэ республике фондым илашчай Пыщыгыон Руслын, АР-мкіэ къэралыгьо псэүпэ инспекцион илашчай игуадзэу Илона Кравцовар нэмүүхэри

Илона Кравцовар, нэмүүкхэрийн
иофтыхаас зэмийн ишүүгээрээ
түрүү, ау ахьшцуу къяту бойн быг
ишүуагчыкээс мэгье унэ 72-р
аягжжээхийг таах. Аш сомэ миг
лион 97-рэй төфарх. Джащ фэдэ
псэүпэлэ-коммунальна хъязмэл

Зэлъыклохэрэм хэхъоныгъэ ашъы

Зэльэпкъэгьу къэндзалхэм яя XI-рэ Дунэе зэхахьэу Казань щыкIуагъэм ЙофшIапIехэм язэпхыныгъэхэр щыIеныхъэм щыгъэпытэгъэнхэм, ныдэльфыбзэм изэгъэшIэн ыкIи игъэфедэн, туризмэм зөгъэушьом-бгүгъэным, нэмийкIхэм ашыгтегушыIагъэх.

Игъэкштыгъэ гъэцкшынхэр зэрэкшохэрээр

тым щыкілоре зэхъокыныгъэхэм іспыләгъу афэхъульянымкэ Фондым ыкын чыпіле бюджетым къыххыгъе мылькумкэ гъецекләжынхер зэхащагъэх.

Бэу зэтээт унэ 88-мэ 2017-рэ ильяасым игъэкштигээ гъэцкэлжээнхэр араштылжэнхэу агъэнафэ, аш сомэ миллиони 116-рэ төфэшт.

Джащ фэдэу аварийнэ унэхэм ачлэсхэр гъэко ѿгынхэм епхыгъэ программэр гъэцэкалагьэ зэрэхүүрэм Хъаткъо Рэмзэнэ къытегущыяагь.

2012-рэ илъэсүм щылэ ма-
зэм и 1-м ехъултэу аварийнэ

ІГЪЭ КЫНХЭР РЭР

мин 16,7-рэ акуутэжыгъ. Йоштэгъэ дэгүүхэр щилэх нахь мышлэми, гумэктэгъоу къеуцурэри маклэп. Ахэм ашыщых подрядчикэм къафагъэз-уучгүэ уахтэм ехүүлээ ялофшлэн амгуухэу къызэрэхэкъынрээр, йошлэнхэр тэрэзээ зэрэгчилж ижилжээрэй, намынхарын

мыгъэцакIэхэрэр, нэмыкIхэри.
ГумэкIыгъоу къэуцуухэрэм
кызыэрэугъоигъэхэр игъэкIоты-
гъэу атегущылагъэх, ахэр дэ-
гъэзыжбыгъэнхэм фэшI ашлэн
фаехэр кыхахгъэшгъэх.

ДЕЛЭКЬО Анет.
Сурэтхэр Ішшынэ Аслъан
тырихыгъ.

хэм, мэзхэм, псыхъо чьэрхэм, ансамблэ цэрылохэм сакынштыхъу, — къелуват А. Ильясовым. — Лъэшэу сигопагъ Адыгэ Республиктэр зэрагъэлльэту аштоигъо нэбгырабэ къызэрсэупчыгъэр. Адыгейим шинжисурэ тээгтийн Татар

щыпсәүрә лъәпкъхәр Татарстан зәрәдгъәкшәм, фәшьхъафхәм татегүшүйләг.

Татарстан и Президентәу Рустам Миннихановыр, гъесен-
ныгъэмрә шәңыртәмрәкә Ми-
нистерствәм икүүлыкъушыләхәр,
къэндзалхәм я Дунәе зэлүкі-
шхо ипащәу Ринат Закировыр,
фәшьхъафхәри зәхахъәм щы-
зэлүкілагъәх, яеплыхыләхәр къы-
ззәфалотагъәх, унәшшо хәхыгъэ-
хәр щаштағъәх. Р. Миннихано-
выр Ильессыкәм фәгъәхыыгъәу
Адыгейим щыпсәүрәм къафә-
гушыуагъ, шлоу щыләр къадэ-
хүчүү, афыл айыл.

ЕМТЫЛЪ Нурбай.
Сурэтыр зэхахьэм къыщи-

Машлом къыхахы жыгъыгъэх

Гъогу-патруль къулыкъум иротэү № 1-м инспекторхэу Борсэ Алыйрэ Артем Даведьянрэ Мыекъуа пэ иурамхэм патруль щахызыэ, чыылъэ унэхэм ашын горэм машбор къанагъяу къашъагъуьгь

Автоинспекторхэм цыфхэр аш исхэмэ зэргээшэнэу фе жьягъэх. Шхъянгупчээмкэ унэм зехъэхэм, зыныбжь хэ клотэгъэ хъульфыгъэмрэ сабый цыкликрэ машлом риубытагъэхэу агъеунэфыг.

Хэбзэухумаклохэр ахэм Іэ-
пылэгту афэхъухи, машлом кы-
хащыхжыгъэх, ящылэнэгъэ къа-
гъэнэжьыг. Нэүжым унэ кло-
цым зыгорэ кыышуагъ ыки
машлом нахь лъяшшуу зыкъышим

ум иротэү N 1-м инспек-
тем Даведъянрэ Мыекъуа
хызыэ, чыльэ унэхэм
нагъэу къальэгъугь.

штагъ. Мэшлөгъэкlyасэхэр елбээ тэу къэсигъэх. Унэу стырээр залъегъум, къауагъ: «Игъом IэпъыIэтуу яшъумыгъэгъотуу гъама машложь нъозым, на-

Тиньсэү Къэзэнэ Зое ышнахыжъэу Кыкыл Хызыр Пшышъэукъан ыкъом идуний зэрихъожыгъэр тыгу кьеоу тыфэтхъаусыхэ. Щымылэжжыр джэнэттым иханэу, игупсэү къэнагъэхэр бэгъашэх хүнхэу тафэльяло.

Къэзанэхэр.

**Федеральнэ ыкIи чыпIэ хэбзэгъэуцугъэхэм ягъэ-
цэкIэн кызыэрэдыхэлтыгъэу, зянэ-зятэ зимы-
Iэжхэм псэупIэхэр ягъэгъотыгъэнхэм иIoфыгъо
анах дэгъоу зыщыэшIуахырэ шъольырхэм
Адыгеир ашыщ.**

Аужырэ эпъесхэм мы лъеныхъомкэе республикэм ипащхэм юфышко ашлагъ, а күпым къыхиубытэхэрэм къатыбэу зэтет унэ пчагъэ афа-шыгъ. Юфышынэр зэхэшгагъэ,

зянэ-зятэ зымы! Эжъхэм яфи-
тыныг! Эжъэр ухъумагъэхэ зэрэ-
хъурэм ынаал тет Адыгэ Рес-
публикаем и Лышшхъэу Тхъа-
күщынэ Аслъан.

Блэкыгъэ ильэссыр пштэмэ,

къатыбэу зэтет унэ заулэ рес-
публикаем щатыгъ, зянэ-зятэ
зимы! Эж нэбгырэ 238-мэ
псэуплэхэр арагъэгъотыгъэх.
Гүшүлэм пае, Мыекъуапэ
ирайоныкэу «Новые черемуш-
ки» зыфиорэм къатибгьюу
зэтет унэу щашыгъэм ифэ-
тэри 109-р зянэ-зятэ зими-
лжжыхэм атырагощаагь. Псэуа-
льэр аужырэ шапхъэхэм аде-
штэ, зерифэшшуюашэу зэтегъэ-
псыхъагь. Мы унэм пэмычы-
жъэу псауныгъэр зыщагъэпы-
тэрэ спорт комплексу щы-
тым иамалхэр ныбжык! Эхэм
къызфагъялэхфедэ, нэмыхк! Псэуа-

лъэхэри мы чыплем щагъэ-
псынхэу агъенафэх. Арышь-
зыдэклонхэ, яухътэ зыщагъэ-
клон алъекыщт чыплеу ялэр-
маклэп, ахэм джыри къахэ-
хъошт.

— Социальнэ шшъэрыйлхэр дгъэцэктэнхэр анахь мэхъянэ шхо зиэ лъэныкъохэм ащищ. Аш хэхъэ зянэ-зятэ зимынэхъэ хэм яфэло-фашихэр зэшшохынхэр, ыпныэгы афэхъуугэнэ ныр. Мы лъэныкъомкэ тшлагт гъэр маклэп, ау аш тыкъын щымыуцуо, тапэкилофшэнэйрэлтэдэгээцэлтэшт, — къынуагэ Тхъаклүүшнэ Аслъан.

Непэрэ мафэм зянэ-зятэ зин
мылэжь нэбгырэ 1425-рэ рес-
публикэм щэпсэу, ахэм ашы-
щэу 62-р ары нылэп интернат
учреждениехэм ачлэсхэр, адэр
1363-р унагъюхэм ашапхү.

2016-рэ ильэсүм имээзгүйшүм мы купым хөхьэрэ нэбгырэ 61-мэ псэүплэхэр арагъэгъотыгъэх. Ау ац тоошлэнээр кыншшууцуурэп. Ильэсүм ыклагэм нэс къятыбэу зэтет уни 3 джыри атынэу агъэнафэ, ахэр зянэзятэ зимыгъэжхэм атырагошщых. Tlyr — къалэу Мыекуапэ, адрэр Мыекъопэ районым ащаагъэпсих. Ащ иштуагъэктэй нэбгыри 108-мэ яфэло-фашлэхэр гъецэктэгъэхэ хьущт. Мыщ зэктэгээ сомэ миллион 98-рэ пэуагъэхьащт, сомэ миллион 80 фэдизир республике бюджетым къыхэхыгь, адрэр федеральнэ гупчэм къетлупши. Зэрагъэнэфагъэмкэй, зянэзятэ зимыгъэжхэм псэүплэхэр ягъэгъотыгъэнхэм ипрограммэ къихьащт ильэсми мылькушхо пэуагъэхьащ.

Мынгуулашо нутуга вэхвадцай.

Үпэкэл къызыэрээцтүягайзь, зянэ-зятэ зимыйэхжэхэм ягэлло-фашлэхэм ягъеэцкэлэнкэ Адыгэ-ир щысэ зытепхын регионэу щыт, ашкэл федеральнэ гуп-чэр республикэм ипащэхэм къа-фэрэз.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

БзэджашІэхэм Зяшъумыгъэгъапц!

Аш лъяпсэ имылэу щитэп, ахэм стаж зэриамылэм къыхэ-клью Ioфшлаплэхэм аштэхэрэп, сэнэхъятаэу зыфеджагъэми рыллэжъянхэу хъурэп. Ioфшлаплэхэм аlyутхэу зиллэжъапклью ма-кльхэри аш ымыгъэрэзэхэу ар чланэн фаеу мэхъу. Мыщ дэжьым ахъщэ «псынкль» къы-зэрагъяхъэштим егушысэхэу рагъажэе ыкли бзэджэшлагъэхэр зарахъях.

Анахъэу мы аужыре ильэс-
хэм телефоным епхыгъэу гъэ-
пцлагъэ зыхэлт бзэджэшлагъэ
зезыхъагъэхэм япчагъэ хэп-
шыкIэу хэхъуагъ. Нахьыбэ-
рэмкэ бзэджашлэхэм агъа-
пцэхэрэр зыныбжь хэклотэгъэ
шыфхэр арых.

Икарточке иль ахьцэр шуга-
хы. Мыш фэдэ бзэджэшлагъэ-
хэр зезыхъэхэрэр, нэж-лужъ-
хэр зыгъапцэхэрэр къыхэгъэ-
щыгъэнхэ, ахэм атефэрэр пшээ-
дэкIыжыр ягъэхыыгъэн фае
Ау цыифхэми сакъыныгъэ къиз-
хагъэфэн зэрэфаер зыщаагъэ-
Гүлши хууштэл

Телефон гъэпцлаклохэм апэ-
уцжүүгэйнэмкээ республикэм
ихэбзэхуумаклохэм тофтье-
бээ маклэп зэрхьэрээр. Арэү
щитми, ахэр нахь маклэх хъу-
хэрэп, ахэмыхъорэмэ. АР-м
хэгъэгу клоцл тофхэмкээ ими-
нистрэ илэнтээ зыгтэцкээрэ
Брантээ Мурадин къызэри-
туягъэмкээ, мобилнэ телефон-
хэр, Интернетим иамалхэр
къызфагъэфдэхээз зэрхьэ-
рэ бзэджэшлагъехэм япчагъэ
нахьыбэ хуугъэ, мы гумэкы-
гъом идэгтээзыжын яшьып-

Арэй щитми, 2016-рэ ильэсүр кызыгихъагээм кыыштуу-благъэу мы лъэнэйкъомкээ уголовнэ юф 337-рэ кызызэуухыг, ахэм ашыщэу 238-р — телефонымкээ цыфхэр зэрагъэ-пцлагъэхэм, 99-р — банк карточкэм иль ахьщэр зэрэрахыгъэм япхыгъэх.

Лъэкъыщтыр, аш пае ахьщэу атын фаер зыфэдизир ыкыл ар зырагъэхъан альэкъыщт картэм иномер къарапло. А чын-пээм цыфхэр зыфхытеуагъэхэр ма-штэшь. Сыд кыы-

пalyагъэми, ышлошь мэхъу ыкчи
ахъщэу зыифауагъэм фэдизыр
бэджашлэхэм якартэ афыре-
гъяха.

Гээцлагьэ зыхэль бзэджэ-шлагьэу зэрахъэхэрэм ашыщ, банкым икартэү цыфым ыгье-федэрэм kluachэ имыIэхъэу «СМС»-кэ макъэ зэрэрагьэу-рэр. Мы гумэкыгъор дэгъэ-зыжыгъэнэм фэш! картэм ыкыб пчэгьиш хьурэ кодэу тетхагъэр къарапон фаеу цы-фым макъэ рагъэу. А мэкъэ-гъэур банкым къыгъэхъыгъэу бэмэ къащэхъу ыкли кодыр бзэджашIэхэм арало. Нэужым цыфым иахьщэу картэм илтыр зекIэ гъэпцлагъэкэ раХхы.

Мы аужыре уаҳтэм джыри
тээпцяаң зыхэль шыкlaкэу
къежьагъэхэм ааңцш Интернет
сайтхэр къызфагъэфедэхэзэ
цифры имылтку епхыгъэ щэ
фын-щэжыныр. Анахъэу сай-
тэу «Авито» зыфиорэр ары
бзэджэшлагъэхэр нахыбыу зы-
щызэрхажэхэрэр. Имылтку ыщэу
ыгээ, бзэджашлэм цыхъэ
къызфарегъешы, ар зыщэфы
зыштоигъом зыгуумыгъаклеу,
мылткум төфэрэ ахъщэм изы
лах гъэпцягъэклэ къалихын
елъэклы.

штагвхом цыкфхр ашыуху
мэгъэнхэм фэш! eklolaklэу
щылэхэм ягугу кышылыгь ми-

бэхжээ вики кваатхэхэрээ
бзэджаш! Эхэм цыхээ афа-
мышинынэу, апэрэапшэ къэбар-
льяпсэр зерагьшэлэнэу къулы-
къуш! Эхэр цыфхэм къяджэх.

Технологилем ылъэнъюкъе гъепцлагъэ зыхэлт бзэджэшлэгээр зэрхэгжээрэм ягуу къетшын. Мобильнэ телефоныр къызфагъэфедээ, зэрар къэзыхырэ программэхэр номе-рыр зиен ишлэх хэмийлтэй афагъэхых. Аш къыхэклэу, цыфым икартэү банкын епхыгъэм къебарээ пылтыр бзэджашлэхэм къызлэгъахьэ, нэужмын ахьщэр рагы. Гъепцлагъэ зыхэлт мыш фэдэ шыклем зыщуухумэнрын къинми, аш упэшшүеклон плъеклыт. Аш паевирусым пэуцужырэ базэу телефоным хэтыр ренэу бгъэлжүүлжши фээ.

Тхыгъэр зыщыдгъэхъазыры-
рэм төфөу къэбар кытлеклэ-
хъагъ зыгъэпсэфыгъо мафэхэм
Адыгейим шыш бзыльфыгъиц

телефонымкээ зэрагъэпцлагъэхэр. Бзэджашэм ильэс 60 зыныбжь бзылъфыгъэм цыхье къызфыригъэши, исчет узэрихъан плъекъыштыр зэригъешлагъ. Нэужым аш исчет сомэм мин 70-рэ рагыгъэу къычэклигъ. Джаш фэдэ хъугъэшлагъэ хэфагъ ильэс 46-рэ зыныбжь бзылъфыгъэу Мыеекъопэ районым щыпсэурэр. Полицием илофышэхэм зэрагъэунэфыгъэмкээ, бзылъфыгъэм ителефон номер ымышлэрэ горэ къыфытеуагъ. Зэдэгүштихээзэ, гъэпцлагъэкэ бзылъфыгъэм икарточкэ ипин-код къызлэкигъэхъагъ. Нэужым аш илтыгъэ сомэм мин 65-р бзэджашэм риүнгъ.

Мыш ыпәкілә республикәм ўыпсөүрә бзыльфығыәр бзәджашIәхәм ағъепцлагъ. Аш кызыерилтагъэмкIә, имылтку зе-рищәрәм фәгъэхъыгъе къебар Интернетым кыригъэхъағь. Бә-темышIәу имобильт телефон хъульфығыә горә кыьтеуағь ықли товарыр ыщәфы зәрәшоигъор кыриуағь. Аш тефәшт ахъщәм изы Iахъ бзыльфығыәм исчет фыригъэхъанәу гурыуағь. Бзыльфығыәм икарточкә ирекве-зитхәр ықIи «унәе кабинетым» узәрихъан плъэкIыщт паролыр хъульфығыәм филютагъәх. Къе-барыр бзәджашIәм кызыыIә-кIәхъәм, карточкәм ильыгъе сомә мин 200-р рихыгъ.

Мыш фэдэ бэзджэшшагъэхэм заацухъумэнэ пацыфхэм сакыныгъэ кызыхъагъэфенэу, гэпцаклохэм алорэр амыгъэцкілнэу хэбзэхъумэкло къулыкъухэр къялжэх.

КИАРЭ Фатим

Мэцбашэм инэф

Мэшбэш! Исхъакъ мы ильэсым ишэк!огъу мазэ мэфэ заулэрэ Тыркуем щы!агъ. Аш тэри тыригъу-сагъ: фондэү «К!энным» игъэцэк!эк!о тхъаматэү Чэмышто Гъазый, зэдзэк!ак!оу Енэмыкъо Мэу-лид, сэры.

Апэрэ мафэм Истамбул дэт анахь университет шъхъафитмэ ашыщэу, официальнэ политикэм ымыдэрэ темэхэри къэзыІэтышьоу щыт Билгьи (Шэнгэгъэ) университеткї заджэхэрэм Мэшбэши Ихъякъ ригъэблагьи, адьги мыадыги, еджакIуи егъэджакIуи, нэмыкI хъакIэхэри зыхэт интеллектуал күпэу нэбгыришьэм ехъурэм нэIуас ыкIи гү-щыІэгъу щыфэхъугъ.

Тескан Хъусен. Истамбулбейли къалэм итхъамат.

Къыкылъыкъогъэ мафэм адыгэ тхэклошхом Истамбул и Кадыкёй район итхыльщепиле унэ цэрыйоу Мысхурдар тхыль-еджэхэр бэу къышилпэгъо-кыгъэх. Ахэм тхаклом иеплтык-кэхэм нэүасэ зафашыгъ, итхыльхэм афытхагъ. Ащэтэу «Ени Шафак» зыфиюре гъэзетыр къельзэуи, игъеклютигъэу интервью Ихыгъ.

А мэфэ дэдэм ирчихээ Истамбул дэт хасэхэм анахыжэу Кавказ күльтүрэ хасэм ригъэблагын, чөщнүүкь охууфэ адыгабээмэ гүшүүэгэй ашыфэхүүгэ, итгүүчүүмийн афтихухаан.

Ящэнэрэ мафэм Мэцбашлэр къалэу Дюздже дэт университэтым ипашхээм, аш адыга-бзэм, адыгэ литературам якурсхэу щызэхэшагъэхэм яегъэджа克лохэм, яеджаклохэм alyklargъ. Адыгэу, нэмыкI лъэпкъмэ ащищэуи а факультетым икъутамэ адыгабзэ щызэзыгъашлехэрэм ащищхэр адыгабзэкэ хъаклэм къыдэгушыагъэх, Мэцбашлэм иусэхэр езбырэу къауагъэх, ежъхэри Исхъакъ ипсалъ, усэ къызэрэдджэрэм ягуалъ, ашлогошшэгъонч къелдагъэх.

Түнэу көдөгүвэх.
А мэфэ дэдэм хъял! Эхэр
Адэбэдзэр-Сакария къалэм и
Адыгэ хасэ ригъэблагъэхи, унэ-
шхом къыщызэрэугъо игъэхэм,
нахыжьни нахыкъи, адыги аба-
дзи зыхэт купым, Мэшбаш! Эр
гущы! Эгту щафэхъугъ. Зэлук! Эр
чэцьыгым аухыгъэти, хъял! Эхэр
ащ нэф къыщикьхи, ыужырэ
мафэм къалэу Бурсэ klyagъэх.
Ащ Думэныш Фэтхьи Хэку-
жьым щытырихыгъэ сурэтхэм
якъэгъэльзэгъон къыщызэуахы-
нэу къыцжэхэти, ар Исхъякъ-

рэ Бурсэ имэррэ зэгъусэхэу
кызыздэйзэуахыгъ. Аш үүж а
унэ дэдэм кырихъэллэгъэ цы-
фыбэмэ Мэшбашэ Исхъакь гу-
шицэлүү азхадуул.

Чэцүм тихэгтырээ, тигъуа-
зэу Нэгжийн Яшар иунэшхо
купыр щихьаки, пчэдэжжым
жээу күххээкээ Истамбул ыщ-
жыгыгэх. Мэ়бэшэе Исхьяакъ
Истамбул ирайонэу Сультан-
бейлике заджэхэрэм имэр,
Тыркуе Республиктэй культу-
рэмкээ и Министерствэ икъу-
тамэу Истамбул дэтим итхам-
матэ къышыпапльэштыгъэх.
Аш нэмькэу ермэлхэм ягъээ-
тэу «Агос» зыфиорэри ахэтэу
гъезетицмэ яжурналистхэри
адыгэ тхаклом къежэштыгъэх.

Сультанбайлий имэри, культурэмкэ Министерствэ и Истамбул къутамэ итхьамати да-

хэй, уасэрэ льытэнэйгээрэ кын-
фашлэу адигэ тхаклор рагъэ-
блэгъагь. «Джынэс Мэшбэшлэ
Исхъякь, адигэмэ къаҳэкыгъэ
мыш фэдэ тхэклюхор зэрэты-
мышлагъэр тэркэ члэнгэшху,
ар зилажьэри тэры, адигэр
тэ ткьюшэу ары нахь, хымэу
тлытэрэп» къынгуаль мэрым.
Тапэккэ бзэм, литературэм
афэгъэхкыгъэу зэхашэрэ сыйд
фэдэрэ зэхахьи адигэ тхаклор
рагъэблэгъэнэу гущылэ кын-
ратц.

Мәңшәшіл Исхъякъ илитетар-
турнан зәйукілгүхәр күпкышы
ахәлтәеу, адигә тарихъымрә
литературәмрәкіл ушъягъезеу,
сәмәркъәу дахи ахәлтәеу тыди
шырекәлкілгы.

Сыхъат тұрыттым нахъ мы-
макіәу журналистихәм Истам-
бул Мәшбашіәм кызыңыдашылы-
ғы зәдегүшіләгъүхәр зытәүх-

хэм, ежь мэшэлахэй «джыри аш фэдэу зы зэлүүкэгүү ригээ-клоңышун» уигъалоу гукыыдэчээу уялтлыщыг, зыкыи шыныгэ теплье илагээп. Ау, сэ апэссызэритеу, купым хэтхэр лъэшэу тыипшыгъагь, аш нахьын бэ тфэукочыжынным тибофтетыхыгъэп. Арыти, джыри ээ Исхъакъ техъопсэжыгъ, лыхъужь мышшыжь шъэджашэу Тхъэм бэрэ тфишээсэндэдээ нийтийн тибофтетыхыгъэп.

А пстэури зишүшлэгъэр, цыфыбэми зэльаштай, Хэкужьми шүклэ зиггуу щаштырэ ти-ныбджэгъушоу Нэгъой Яшар арышь, лъэшэн тыфэрэз.

**Билгъи
университетыр**

Кызыэртүағъеу, Мәшбәшлә Исхъякъ апәдәэ зыдырағъә-бләгъяғъәр Билгүни университе-тыры ары. Ар шәэнгәм ылъе-ныкъокъә шъхъафитныгъә лъа-гъо университетхәм афыхәзы-щыгъәмә ашыщ. Официальна-идеологилем ымыздәрә темәхә-ри джащ фәдә университетхәм къащаәтихъәу фитыны-гъе я. «Университет» гүштәм имәхъанәр универсалашын, аш-узыщытемыгушылә мыхъунәузы юфыгъуи щыләнәу щытәп. Адыгәхәми, абадзәхәми, ер-мәлхәми, курдхәми, урымхә-ми, арнаутхәми, нәмыкъ цыиф-льәпкъеу Тыркуем щыпсәүхә-рәми яюфыгъохәм, якултурә, яшән-хабзәхәм афғәхъытгъеу зәүкіләхәр, пчыхъәззәхахъәхәр ми университетим щызәхашәх. Ары Тыркуемкә анах уасә-зыфашишырә ашпшәрә еджаплә-мә ашыщәу Билгүни зыкылты-терәр. Еджапләм изалеу тыззә-рагъәбләгъяғъәм цыифыбә чә-сыгъ. Ешкә-ешшо, Къашьо, орәд-мекъамә, нәмыкъ чәфыгъо горә-зыхәмит зәхахъәм аш фәдиз-шыф къекылапләв бара къыхә-

Анайдин Нээрэт, культурэмкІЭ Истамбул иминистр.

кырэп. Етлани ахэр сыхьатищ нахыбэ мыхъяехэу, мыхысихэу къэлдохэу шысынгэх.

сынхэу квадаюху щысв вэх.
Мэнбэшэл Ихъяк залым
Iэгутеошхокэл кыышыпэгъокыг-
тъэх. ЗэlykIэгъур тхеклошхом
ишийнэгъэ тэгийн фэгъэхыг-
тъэ видеофильмэ kэлкыимкэл
(нынбжь ильээ 85-рэ зэрэхьу-
тъэм фэшл Адыгейим щытыра-
хыгъэм къыхахыгъэ пычыгъу)
къызэlyуахыгъ. Фильмэр уры-
сыбзэм ильыгъэми, титрэхэр
тыркубзакэл kэтхажкыгъялъех.

Тыркузээкэ күтхэжэвши баатар.
Мы зэйлкэгч халамжтыр
зөсийншагаар Чэлэмэт Чигдем
ары. Ары Истамбул ти програм-
мэ щизыгчэлэгчидээр, щезыг-
чэлкэлжэвчидээр. Чигдем профес-
сионал, фирмэ унае ил, мыш-
фэдээ зэйлкэгч-гъозэн Йоххэр
зэхицэхүү, зэрицэхэу хуульэ,
ау джинэс адыгэмэ афэгээ-
хыгчай аш фэдээ йохтхабзэ
зэрэзхимыншагчам кыхэкылкээ,
ыльэгчай, зэхихыгчай льэ-
шэу шоогчэшэгчонэу, игопе-
шхон кытигчэлхүчай.

— Сэ профессионалнэү
юфтхэбзабэ зэхэсэцэ, —
кытиуагь ац. — Сильэпкь
ишэн-хабэз фэгъэхыгъеуи сы-
тхагь, сыпсэлтагь. Ау джы-
нэс сихэкужэу Кавказым зы-
кли мыш фэдизэу гурэ псэ-
рэгца лаблагьа сыйфахуулжэв.

къесш!эжкырырэп. Сихэкужъеу джынэс сиштэфэу, ситласхъеу, сибу щызгъашлоу щытыгъэмэ, джы блэгъабзэ къысфишишьгъэшь, ащ пае лъытэныгъешхо Мэшбэш!э Исхъакъ тхеклошхом фэсшы, Тхъэм бэрэ тфеңгэллэсэү.

Чэлэмэт Чигдем апэү гүшүйэр Енэмыкъо Мэулид ритыгь. Аш Мэщбашэм иусэхэм, ироманхэм, ахэр гутышысэ куухэмкэ, образ гъэшлэгъонхэмкэ, тарих хъугъэ-шлагъэхэмкэ зэрэушъагъэхэр хи-гъэунэфыкъыгь. Мэулид къыылагъэхэр анахьэу зищыklагъэхэр литературэ шлэнгъэлэжхээр арыгъэх нахь мышлэми, залым члэсхэр ашлögъэшлэгъонэу кье-дэлгүхъа.

Етланэ гүшүйэр Чэмышъо
Гъазый зыратым, къыуагъ
исабыигъом къыщегъэжъагъеу
Мэнбашшэм итхыльмэ яджээ
къызэрэтджыгъер, ау джыри
иклэрыккэу ахэр кийджыкылы-
жынхэу зэрэригъэжъагъер.
Сыда пломэ ахэм зэ уяджэ-
мэ икъунэу зэрэшьмытыр,
тхыльт пэпчь шлэнгыгъ куу зэ-
рэхэлтийр, уеджэ къэс кэ горэ,
гъэшлэгъон горэ зэрэхэбъуа-
тэрэр ежь ышхъяэккэ зэри-
шиштигъэр къыхигъашыгъ.

Чалоян Нэштэ, Бурсэ къалэм ирайон тхъамат

Тыркуем тепсагъ

зажэштыйгэхэр Мэшбэшэ Исхъякъ игүүшиэти, ар кызытэджым, джыри Іэгутеошхом зыкъиэтыг.

«Сэ мыш сыкъэзыхъыгъэр сиадыгэгү ары»

Мәшбәшіл Исхъакъ ипәублә гүштің джары кызызәрәригъе- жъағъэр. Кызыуагъэм кырын- тъэкъырәри кырынотыкъыгъ: ащ кыыхеубытә адигабзэр, адигә хабзэр, адигә тхыдэр, адигәм ышъхъэ кырыкъыгъэ тхъамы- кігъошхор, адигәм илғыгъэ, иғукігъу, идуңәеептыкъіл, иң- фыгъе зәкашіл. Ащ кыгъью янә, янәжъ-ятәжъхәм, адигабзэм, адигә хабзэм, адигәм ышъхъэ кырыкъыгъэ гүкъошхом Мәш- бәшіл Исхъакъ зәраптұгъэр къафиотагъ. Адигәм хъаза- бәу ышчығъэр ыгучіл итъис- хъағъеу, ильәпкъ кырыкъуа- гъэр, ишән-хабзәхәр, итарихъ шылыкъағъе хәльеу зәрәдунәу аригъашәнәу, алтынгъеісүнәу гүхель ешы. А нәшәнә-гупши- сәмә Мәшбашәр тхәкъо гъо- гуанәм тырашагъ. Сыдигъуи

рыхъухъагъэр сэ сыкъызыдиксы-
гъэ Кавказыр ары, Черкесыр ары, шъуятэжъэм ячыналь ары, — ипсалъэ МэшбашIэм лъигъэкотагъ. — Адыгэр Кавказым ичыдэху лъэпкъ. Сыдрэлъэнъыкъоки чыпIе дах Тхэшом къытилесыгъэ ти Хэкужъ.
Ащ къехъуапсэу, къытегушхоу къытемыбэнагъэ къэнагъэп пло-
ми ухэукъоцтэп. Ау тичыгу ттезыхынэу къытебэнагъэхэм
тятэжъхэр псэмыблэжъэу алэ-
уцугъэх, ти Хэку гупсэ къит-
фаухъумагъ. Ар зыкIи зыщыд-
гъэзупша хъущтэп. Непа адигэ-
лъэпкъыр хэгъэгу 50 фэдиз-
мэ ашэпсэу. Ау тыдэ тыщы-
Iэми, ти Хэкужъ, тятэжъэм
ячыгужь зыкIи зыщыдгъэгъу-
пшэ хъущтэп. Ухэупсэним кын-
кырэр джары. Дунаим тетэп
сэ сихэу зыпэсшын чыпIе.
Ау етлани, сильэпкъыпсэш,
сильэпкъэгъухэр тыдэ щэпсэ-
ухэми, ахэм хэкоу зыфалты-
тэжыгъэ хэгъэгүхэр сэри си-
хэкоу сэльыте. Мары Тырку-
ем сыйдигъо сыкъэкъуагъэми,
хымэ хэку сыкъуагъэ фэдэу
кысцыххурэп. Иорданиери,
Сириери, Израили джащ фэд.
Сирием кысцыххурэр лъэ-
шэу сыгу къео. Ахэм сыгу
зэрагъэузырэр кысцфэлтэтэп.
Джащ фэдэу сыгу хэкыыгъагъ-
гъэрекlo къухъэлтатэу кыра-
утэхыгъэм пае тикъэралиту
зэрээшокодыгъагъэр. А къэ-
барыр сэ Москва Обществен-
нэ палатэм сыхэсэу зызэхэ-
сэхым сызэридагъ. Урысые
пачыыхъагъумрэ Осмэн импе-
риемрэ ягъашэ зэпныизэ къа-
хыгъэми, аужыре ильэс пчыа-
гъэхэм фэдэ къэмыххувгъэу зэ-
ныбджэгъушу зэфэххувгъагъэх.

Аш ишүағыэкіе тәри, адыгэ-хәр мы къэралитүм тащыпсег фәдәу, тызыышыфаем тызәхәхьашью, тызәрәттәгүшью хүгъагъэ. А тхъагъоу къыттәкъуагъэр Тыркуемрә Урысыем-рә азыфагу къыдәхъэгъэ зәффә-губж-зәмызгъыныгъэм зәци-гъакъо пәтыгъ. Арәу щытми-сыгу згъекіодыштыгъэп, хә-гъэгүйтүмә язәфыштыкъіхәр ячыпіле зәриуцожыштыкъіхәр сы-гу къисиоштыгъ. Тхъэм зәри-южынәу мыгужью тизәпхы-ныгъэ пытәжыгъэ. Тикъера-литүмә япащажәу Путинымрә Эрдогъанә ашқылайтүмә къын-зәрәзыхагъәфагъэр сигуапе. Зә-шүлжыным шыори, тәри, хә-курысхәм, тиахышышү хәтшы-хъагъәу сәгууль. Сыда пломза-мары КАФФЕД-м итхаматәу Хъагъундәкъо Яшар Эрдогъан зәрәулигъэр тәшіл. Тадәжъки-тихасәхәм, Дунәе Адыгэ Ха-сәми, хәти ылъәкі къытьэнан-гъэп, тыдәре чыпшыныгъы-гүшүлгәш, къэралыгъиутүр зәрә-зәшүлжын фәер къашыттүгъ

Хэгээгүй 50 фэдизэм аячны
псэурэ адыгэхэм яадыгагъэ
адыгабзэр, адыгэ хабзэр, хэд
кур зышамыгъэгүүшэмэ, ахэр
зэрысхэ къэралхэмрэ Хэку-
жымрэ азыфагу мамыр лъэ-
миджэу дэуцонхэ алъэкшишт.
Сыда пломэ тызыщыг псэурэ
къэралхэр зэшүүфэ, тэ адыгэ
зэкъошхэр, зэунэкъошхэр, зэ
благъэхэр нахь гупсэфэу ты-
зекиэльтыктошьоу, тызэрэльэ-
гүүшьоу шытышт.

уцужыңын зымыртқылыштым тышыжыагъэп. Тызыхэс лъэпкъым, тызылышпесүурэ къэралыгъом зыкли тиягъе едгъэкылгъэп. Арышь, непе тызэрыс хэгъэгүхэр тэри тихэгъэгүх. Мары, Урысыер штэмэ, Черкассекхэм къашегъэжыагъэу къэралышом ианахь лышихъэ инмэ, дзэ пэщэ цэрийшомэ адыгабэ ахэтыгь. Джаш фэд Тыркуем республикэр къыщидахь зэхъум, адыгабэ, кавказ лъэпкъимэ ашышибэ зэрэхэлэжыагъэр сэц нахь дэгъю шьошлэ. Литературэр штэмэ, Тыркуем романым лъапсэ фэзышыгъээр Хяагъур Ахьмэд-Мидхьат ары, рассказыр штэмэ — Хьаткью Умар-Сэйфэттин ары. Бэмэ амышшэрэми, тырку усэм лъапсэ фэзышыгъэмэ ашыщэу алъытэ Тархъан Абдулхакъ-Хьамид, ари адыгэ пхъорэльф. Ащ «Сян» ыццэу усэ ил нэкүубгьо 61-рэ хьоу, ежь къэзылфыгъэ янэ шыныкъи, ар къыздырашыгъэ Кавказми, хэти ны фэдэу ыльэгъурэ хэкуми шулъэгъюу афырилэр усэм къыщириотыкыгь. Ахэм анэмкыкэу дзэ пащэхеуи, къэрал лышихъэхеуи, шэнэгъэлэжыхеуи, бизнесменхеуи адыгэмэ къахэкыгъэр ма-кіэп. Арышь, тыдэрэ чыпли тшхъэ шытыуфэнэу шытэп.

Ильээс 150-кээ узэкэлбэжь-
мэ, адигэ лъэпкыым кырыг-
кыгъэ тхъамыкыгъор пыщыгъу-
пшэн пльэкыщтэп. Джаш фэ-
дэу тятэжъхэр уни бъягъи
ямылэжьэу кызыагъанэхэм,
яхэкужь кызырафыхэм, Ос-
мэн къэралпри, аш ицыф кыы-
зэрыклохэри ахэм къазэра-
пэгъокыгъэхэри, хъалыгъу йуль-
хээ къазэрафашаангъэри, псы
луб зэрэрагъашуагъэхери тышы-
гъупшэрэп, тышыгъупши хъущтэп.
Шы кытфэзышыгъэри, шыоу
кытфашыгъэри зыщидгэгъу-
пшэн алгыэмкэ тихабзэл.

пшэу адыгэмкэ тихаозэп.
Ау шъяутэжхэр Хэкужьым
къизыфыгъэхэм къакӏельтыкло-
гъэ революционерхэм, социа-
листхэм шлоу къытфашлагъэри
зыщыдгъэгъупще зэрэмыху-
щтыр къыхэгъэшыгъэн фае. Тэш
фэдэу цыфышхъэ пчэгъэ

— я 6 — 7-рэ нэклүб. арыт).

иңылдэлтүрфыбзактээ зэрэтхэрэл, итхылъхэр урысыбзактээ кызын-зэрэдэктэгъяа хэрэ, ашыщхэр нэмыктыбзэхэмкийн зэрээраадэктэгъяа хэрэ, ахэм ашыщэу Кавказ заом, псыниктыжь-истамбылактром, хэхэс гъаштэм зэрэфэгъяа хыгаа тээхэр, романипплыр арапыбзактээ, щыр тыркубзактээ зэрэзэдэктэгъяа хэрэ, джыри нэмыкхэр зэрээрадэктэхэрэл къезэрэу гъоигъяа хэм къафиотагь.

— Сэнаушигээ зыхэлт цыфыр тхээштмэ, иныдэльфыбз ары зэрэтхэн фаер, — elo Мэшбашлэм. — Сыда пломэ цыфыр зэрэгупшисэрэв, игу-гүэ-гупшисэхэр нахышлоу кызэрэриотыкырэр иныдэльфыбз ары. Ныдэльфыбзэклэ птхырэр ары цыиф жъугъэхэм гэвэлтэй воргэ. Дэвүр — дэгүү, дэир — дэи. Ишүүри шлолури, дэгүүри дэири гашашм щызэхэлт, ау сидигүү шур ары, дэгүүр ары ац щыткөрэр, щынажьшихъяаэр. Хүгъэшлагъэм иштыпкыаплэ цыфмэ зашлэклэ, зэпийнгъэхэми, зэшлүжынхэм, зэншибдэгчүнхэм нахь гупсэфэу гьогу кыифагъотын алъэкыщ».

**Адыгэр
лъэпкъыпсэ-
хэкупсэу
щытмэ,
ащ къэралхэри
зэрищэлІэнхэ
ыльэкІышт**

— Адыгэ лъэпкъыри, адыга-
бзэри, адыгэ хабзэри къызэ-

Мэшбашэм инэф

(Кызылъыкъорэр я 4 — 5-рэ нэклуб. арыт).

маклэу къэнэгъэ лъэпкъем социализмэ ишуагъэу къигъэгъэр бэ. Аш лъэпкъеу тыкъигъэнаа, тыбзэклэ еджэкэ-тхаклэ тигъэшлэг, социализмэ ихватыркэлэ адигэ литература тиэу, титхылхэр къитфыдаагъихэ хъугъэ. Тильэпкъ ицыфышихэ пчагъэ мыбэми, щынэгъэм ылъэныкъо постэумкы къиддэхъугъэр маклэп. Адыгэ Республикаар пштэми, тызэрыгушон литература шэхшо ти. Сэ стхыгъэр бэ, ау сапэкли тхаклоу, усаклоу тилагъэр маклэп, сэ ахэм сагъесагь, щысэ атесхыг. Гүщилэм пае, усэмкэ Хъаткъо Ахъмэд, Шэуджэнцыкъу Алый, прозэмкэ Клэрэцэ Тембот, Кыышэкъо Алим, Охътэ Абдулах, нэмыхэри алерэ сильэгъохэмэ ащишыгъэх. Ахэмэ тфыхащыгъэ гъогъя лъагъом сирыйуагъ, ар сэ нахь суршомбъугъэнки мэхъу.

Мэшбашэл Исхъакъ испальэ ыуж Босфор университетын тиркубзэмрэ литературамэрэклэ ифакультет иегъэджаклоу Кёрголу Эрол арти гүщилэр зератыгъэр, аш къытуагъэм: «Адыгэ

маклэп. Аш фэдэмэ ашыщ горэм Мэшбашэм мыш фэдэ упчэ къыритыгъ:

— Уироманхэм къащыгъэльэгъор адигэхэм, адигэ лыхъужхэм, ефэндхэм ашыщхэм дэеу уакытегуущы. Ар сыда къызжкъырэр? Аш фэдэу умытхымэ мыхъунэ шурагъэзэу, къышутыракъузэу ара? Гүщилэм пае, мары ыныбжж хэкълотагъэр Расул Гамзатовын Шамил фэгъэхыгъэу мыхъунэ ытхыгъэмэ афыклэгъожь, «кыисфэжъугъэгъу, сышыуагъ» ылжышишув. Ау Баграт Шинкуба Бэрзэдж Джырандыкъо шхъакло рихэу, ыумысэу ытхыгъэхэр ымьгытээрэзыхъхэу дунаим ехыжыгъ. О аш фэдэу птхыгъэхэмкэ укльэгъожырэба? Укльэгъожь, «сышыуагъ, кыисфэжъэгъу» ылжышишув уегупшиса? Аш фэдэу уегупшисээмэ, ар сидигъуа зыхъущтыр ыкыни сидэущтэу пшынэу угүхэлъя?

Исхъакъ упчэл къызаклигъэллыхъагъеми, зыкли къызхигъэшыгъэп. Шъэбэ-шъабэу, йэсэ-ласэу, ау кыфыригъашэу джэуап ритыгъыгъ:

— Расул Гамзатовын ыныбжж кэ сэц нахь нахьыуагъеми, синьбджэгъущтыр

нэжь Кыурлан еджэштыгъэх, нэмаз ашыщтыгъэ. Ахэм къаклэнгъор ильэс 300 ыныбжжынэу Кыурлан сэ джыкъынэссыгъэм сиухумэу, згашлоу сиунэ иль. Кыурланыр апе дэдэ адигабзэм изыльхъагъэр Кощбэе Пицьмафэрэ сэрырэ. Ар Сирием къыышыдагъэкъижь, Адыгейим къашжкъыгъ. Сэ сидинлэхъэп, нэмаз сишэуи сфеоштэп, ау Тхээр сиуу иль.

Чэц къэс сиунальо, сипъэлкъ пае Тхээм семыльэуо сиучьеожырэп, сиукъеушыжырэп. Клэклэу къэплон зыхъу-Клэ, ефэнд нэпцхэр, молэ мыхъу йэнэ хьокхэр арь сэзгэкъуанчехэрэ. Ахэр зэрэштихэу къэсэгъэльягох. Арыш, сэ сизыфыклэгъожьин стхыгъэп.

Янэу лагъэм шхъарысэу Фэрээ йушо Мэрзыхье Бэчэг къыуигъотэгъэгэ Нат-Нат ядэж къыхы, зерилгүйгээр арьимэ зыфаплорэр ашкэлэх ухэуко. Бэчэг игулэгъу, ицыфыгъэ зыфэдэр кыбгурьуагъэп. Орымэ, зилл Чёркесым щызээрэ урыс забытим лъыхъузэ лэгээ урыс бзыльфыгъэм исабий псылушъом изакьюо къынуунэштыгъя? Бэчэг джа тхъамыкъагъом блэкъыштэгъэп: пшъэшэжы-эр ылгүй, унагъо ригъэхъагъ. Ары паклош, адигэмэ ястамбулийжэг джа урысхэкъим ытшхъэкъэ адигошгъ. Зэрэхъурэмкэ, мы щысэмкэ тхаклом ифилософи кыбгурьуагъэп, пшхъэе бэгъэшпагъэп. Сыдэу сиын, узфэмьеу, умьштэрэмкэ узгээмисэрэп, аш нэшлүкэ уезгээлпэниэу уезгээзирэп. Тарих лялэсэ зиэ, шылыкъэм пэблэгъэ литерату-рэп уиепллыкъэ фэдэхэм апэчыжъэмэ, нахьышлоу сепллы. Джары сэ сизыпугъэ адигэ, урыс гуклэгъу литературэм, дунэе литературэм, тирку литературэм ианаахыши тхыгъэхэр эзрахэтыхъэу, ианаах мэхъян купкыр. Кызэрэлпай-гъэмкэ, ужурналистишь, ар оштэмэ, джаущтэу а тхаклэм уиепллынэу сифэягъ. Стхыгъэхэр зыгу римыхыни щымыэу сюорэп. Цыф постэури зэфэдэу бэгъэрэзэн плъэкиштэп. Ситхылхэм ашыщхэр тиркубзэклэ Енэмыхъо Мэулид, Хъуажь Фахри зэрэдэхэх, шуапашхъэ къыралхъагъ.

Гъэ. Имэфэ лялэхэм, зэкломи хъунэу, сахэтэгъ. Ау Шамил ильэпкъэгъу авархэм афишлэгъэм пае ыухыижыгъэнки мэхъу, аш емыкъу хэслэгъорэп. Ау сэ Шамил иегъэшхо адигэ лъэпкъим къызэрэригъэгъээр сэшшэш, аш пае иштхуу сфеоштэп. Йэлеклэ кызызрасыуагъэ, зи згээмекъунэу, згэцэлкъунэу, згээмекъунэу сифаеп, сизыфыклэгъожьини стхыгъэп. Бэрзэдж Джырандыкъо фэгъэхыгъэу шошумышэу сэ сишээрэп бэ. Кыттеонэу зызыгъэхъазырьгъэ урысайдзэм ипащэ мэзиту палъаклэ иягъэ кыримыгъэ-кынэу езэгъи, ильэпкъэгъухэр псынкъэу зэкингъуаҳи, къухъэ унаеклэ зэрэришыгъэхэм изакьюоми, икъун. Сэ зыими имылажэ тесльхъагъэп.

Сэ згээмекъасыгъэр ефэндхэр арэп, «молэ мыхъу йэнэ хьоклэ» зыфалорэм фэдэу, Кыурланын еджими, кыкырэр кызыгъурымылоу, нэмыхэри гъэпцлаклоу агъэфедэгъэ ефэнд нэпцхэр арьх. Шылыкъэ, динир лумпэм зыщашигъэ лъяхъани къытэклигъ. Ау унэгъуаби щыагъ ядин зыкли чамынагъэу. Гүщилэм пае, сэ сикузэрихъу-хъэгъэ унагъом сидигъуи динир ильгъ. Сянэ, сятэж, ся-

Шуугу рехымэ, шуудж, римыхымэ, зэфэшшушижь, жуутгээтэлъяжь.

«Шурагъэза, къышуутыракъуза?» зыфэптигъээм фэгъэхыгъэу кыышуослон, — Мэшбашэм игүүшэлэ лыгъэжкъотагь.

— Къэралыгъор зыдэштилекъэм текъуэзныгъэ горэ щымыэн ыльэкъытэп. Армырмэ, хэгъэгур зэбгырытэкъущт. Архэтки дэгүүштэп. Ау тхаклом «мор тхы, мыр умытхы» ылоу зыими кытырикъуээнэр хэгъэкли, кырилон фитэп. Зыщипсэурэ чыюопсым диштэу зэрэпсэурэ фэдэу, къэралым, чылагъом изэрэшт кызыгъурылоу, зэхээзышээрэ тхаклом ежь ишоши кыылон ыльэкъыт, йуаклэ кыфигъотыщт. Шылыпкъэ, зэманым зехъожьы. Зэгорээм зыгорэхэр птхы мыхъунэу щытыгъэмэ, етланэ постэури птхы хъунэу уахтэ къэклижьы. «Куцэр төуцогъу тэуцогъу» адигэмэ алыгъ. Гүщилэм пае, сэ шапхъэу зыкъэзгээльэгъон. Апэрэ поэмэу «Хыуаэр» зысэхтим, цыфмэ аш фэдэу птхы мыхъунэу къащыгъущтэгъ. Ау зыфэхъэхъээр шуяятэжхэр Хэкужым кызызэрэрафыгъэхэр арь. «Мыжъошхъалыри» сиуу къысэ-юти, адэн-амыдэним емыльтыгъэу стхыгъэ, кыдагъэ-кыгъ. Зыфаэр зымитхышун, аш амал кыфэзэмыгъотышун тхакло Ѣшлэп. Фэшхъафэу алохэрэр йорылтэжхых, пропагандэу арьхынэл.

Аш тетэу упчэл иджэуап гурыгъошоу кытыхъы, Мэшбашэм ыклем къеупчыгъэм есэмэркээжүүгъигъ: — Сызэрэхэлпайгъэмкэ, сироманмэ угу етыгъэу уяджагъ, ау политикэм нахь зыдебгъэхъыгъэу кысщэхъу...

Тхэкошом кыритыжъыгъэ джэуапхэр къеупчыгъэм къызэрэштхуугъэр тшээрэп, ау бэ-

мэ агу зэрэрихъыгъэм ишыхъатэу йэгу кыфитеугъэх. Мэшбашэл Исхъакъ зэрэхаклом фэшхъафэу, 1959-рэ ильэсэм кыщегъэжъягъэ 1991-м нэс Адыгэ автоном хэкум, Краснодар краим, СССР-м я Апшээрэ Совет мызэу, мытвоу ядепутатыгъ. Джыри Урысъем и Общественнэ палатэ зэрэхэтри, Дунэе Адыгэ Хасэм иупчээгъэтуу нахьыж куп зеришащэри, ильэс 54-м өхүүгъээ Адыгэ Республикаар итхакломэ я Союз зэрэхъаматэри, Урысъем итхакломэ я Союз итхамэтэ гудзэу, Адыгейим кыышдэкырэ журналиппимы яредактор шхъалэу зэрэштири, нэмыхъо зэрихъэхэрэи зятэом, ныжж хэкъотагьэ зиэлэ лыим аш фэдиз йоф зэдишэн зерилжээгъирээр зымыгъэшэгъуагъэ къэзэрэугъо-игъэхэм ахэтгээштэн.

Мэшбашэл Исхъакъ Адыгэ Республикищми янароднэ, Абхазми, Краснодар краими, Урысые Федерации, СССР-штыгъэми ятын лялэхэр кызыгъурышшоу Ѣшыгъэхэм апае Урысые Федерации иорденхэу «За заслуги перед Отечеством» зыфилохэу я IV-рэ, я III-рэ, я II-рэ зэкэлъыкъуаклэ зиэхэр, нэмыхъо зэрихъэхэрэи зятэом, ныжж хэкъотагьэ зиэлэ лыим аш фэдиз йоф зэдишэн зерилжээгъирээр зымыгъэшэгъуагъэ къэзэрэугъо-игъэхэм ахэтгээштэн.

Аш тетэу упчэл иджэуап гурыгъошоу кытыхъы, Мэшбашэм ыклем къеупчыгъэм есэмэркээжүүгъигъ: — Сызэрэхэлпайгъэмкэ, сироманмэ угу етыгъэу уяджагъ, ау по-

литикэм нахь зыдебгъэхъыгъэу кысщэхъу...

«Назым Хыикмет гүщилэгъу сиэрэфхэгъу гэшхо»

Москва дээт Литературэ институтын Мэшбашэл Исхъакъ щеджэ зэхъум, тирку усэкло цэвэрилоу Назым Хыикмет зэрэхэлгэгъээр кызыэрэугъо-игъэхэм ариуагъэти, ар бэмэ ашогъэшэгъоноигъ, ягуали хъугъэ. Анахъэу «Тирку къэбар» зыфиорэ гъэзэтим журналист интервью йихы зэхъум, аш фэгъэхъыгъэу бэ упчэл кыри-

литературэхэо зэрэштээр, аш икъу фэдизэу тээрэштэмыгъуазэр непэ Мэшбашэл Исхъакъ ишуагъэкъэ къэнэфагъ. Адыгэ тхэкошом итхылхэр тиркубзэклэ зэдээгъэгъэу джыри кыдэгъэгъэгъэгъэнхэ зэрэфаемкэ шошхъууныгъэ пытэ зэхэсгъэгъэм сигъэшыгъ.

«Сироманмэ угу етыгъэу уяджагъ, ау политикэм нахь зыдебгъэхъыгъэу къысщэхъу»

Къэгүүштэнхэр заухым, упчэ-джэуапмэ яухтэ къэсигъ. Сыд фэдэ упчэл кыриты, фэшьош пэгъодз Мэшбашэм аритыжыгъытгъ. Нахьыбэмэ джэуапхэм зэрэгээрэзагъэхэр къахэштэгъэ. Ау сид ю фаеми, цыфхэр зэфэдэхэп, зэрэгэсагъэхэм, зыфеджагъэхэм, купэу зыхэтхэм, нэмыхэри къахэштэгъэхэм икъун. Сэ зыими имылажэ тесльхъагъэп.

Тыркуем тепсагъ

тыгъэр. Зэрээлүклагъэхэу ма-
ры Исхъякь къыгуагъэр: «Тэ-
тыздэштийэ Переделкинэм ари
щыпсэо зэхэсхыгъети, зэрыс
унэм сыкгуагь, шүүфэс зывэ-
тэх нэуж, сильэгъун къыфез-
гъэжьагь: «Сэ уадэжь сы-
къэклон зыкхэхүгъэм ушыха-
гыуиту и. Зыр, о, усеклошком,
узэзгэлъегъунэу, нэүасэ зы-
пфэсшынэу ары. Ятлонэрэм-
кэ, о укызыдикыгъе хэгъэ-
гум сэ сильэпкъэгүхэр, чер-
кесхэр, щэпсэухэмэ, ошлэхэ-
умышлэхэрэр зээгтэшэнэу сы-
фэягь». Шылыкъэмкэ, ана-
хэу аш сыгузгээлгэгъэр си-
адыгэпс, сиадыгэгү арыгъэ.
Лъешэу дахэу Назым Хык-
мет къыспэгъокыгь, зимыгъэ-
пагэу гущыгэгъу къысфэхүгъ.
Адыгэхэр зэрэштийэхэр, зэри-
шлэхэрэр къысфиуатээ, лъэ-
шэу къащихъуугь, лыгъэ зе-
рахэлтыр, зэрэцыиф шылыкъэ-
хэр ипсалье къыхигъэшыгь.
Сызэрэтхэкло ныбжыкылэр игуа-
пэ хъугъэ, къысэушъыигь, си-
тыригъэгушхуагь: «Умыцуо тхэ,
уильэпкь итхыдэ зэгъашлэ,
ышхъэ къырыкгуагъэр тхы».
Етланэ Назым Хыкмет изы-
усе Мэцбэшлэ Исхъякь къы-
зэрэугъоийгъэхэм къафеджагь:
«Сэ машлом симыстыщтмэ, о
машлом уимыстыщтмэ, модрэр
ащ ымыстыщтмэ, хэта, ашы-
гүм, аш ыстыщтыр...»

Гум илъыр ары бзэм къылорэр

Сэмэркэйр Мэшбэшлэ Исхъякъ иклас, загъорэ сэмэркэйу адишлэуи, ежымы кыдашыжьиуи къыхэкыыщтыгъэ. «Сэ мыш фэдэу шъэбэ-шъабэу сыйкызыэрэгүүшлээрэм зешиумыгъэгъедел, сыйбадж сэ, анахъэуи лъэпкъ юфым зынэсыкылэ ары, къэсющтым себлэжжэрэп» ылии, СССР-м и Президентэу Михаил Горбачевым-рэ ежыррэ (ашигъум Мэшбашлэр СССР-м и Аппшэрэ Совет идепутатыгъ) зэрэшчизэпеогъагъэхэр къафиотагь: «Премьер-министрэр зыхэтэдз нэуж, аш иапэрэ годзэштым СССР-м и Президентэу Горбачевым Дэгүжье Виталий Хүусенэ ыкъом, адигэ клалэм, ыцлэ къыриуи, ар зэрэоффшэкло дэгъур, дээ заводышхом зерипшэгъэр, космос быбыным илахьышу зэрэхэлтийр, ювшэнэм и Лыяхужьыцлэ къызэрэфагъэшьошагъэр, промышленность онтэгъум зериминистрэр, нэмык щитхьюо пыль-

хэлээу кызызэрэсмыг уягтэр
пшлошь тэхь». Ау щитми, си-
гүщүэ пызгэхъожьиг: «Хая,
гум ил्यир ары бзэгум тэ-
ллыр. Ар хьюштэл. Лъэпкь зэ-
хэдз щылэн фаеп. Хэтрэ лъэп-
кьи, ицыфышхъэ пчагъэ
емылтытыгэу, зэфдэн фае».

Зигугуу къесшыгэ щысэм
тихэгъэгу шхъафит критикэ

«Джыри лъэшэу сигуапэу ус-
хъаклэн къухъэльятэклэ ублэ-
быбыкы зыхъуклэ, мыш дэ-
жым укъышехэу, укъысфе-
благъэмэ». Исхъакь ащ ипэ-
гъодзэу фидзыжьиг: «Олахъээ
о къэбэртаехэми ашхъэдэ-
пфыжьигээм, сикъош. Ахэм
«Шъумыгужьоштмэ, шъукье-
благы!» alo.

зэрильтыр къегъельгэй. Тхакло-хәми «текъүзәнгъэ» юф зә-римыләри аш ишыхъат.

«Машинәм иапч мыкъутәнүм пае зипхыхъ, зиусхъан»

Дюзджэ къаләм Йылмаз имашинәкі тищәнәу щытыти, титысхъагъ. Исхъакъ ыпеккә дәртәтисыгъети, зырипхыхъан фәау хұгугъэ. Зиппхыхъан фая, фәмия язэрәгъаозә, аш ыпеккі нәмыйкі сәмәркәүхәр зәдәтшыгъети, Йылмази Исхъакъ къесәмәркәүгъ: «Машинәм ишхъаныгъупчъә умыкъутәнүм пае зипхыхъ, зиусхъан». Етәнә удәхъащхыщтмә, къеблагъ. Сәмәркәүум сәмәркәүу къыпыйт-

Дюзджэ университетым адыгабзэ щарагъашә

Аужырә ильәсхәм Тхъэр нәшүккә къытәплъәу ригъәжъә-жыгъән фәе. Адыгә Ѣылахәүи зыщамыдәштыгъэ Тыркуем ма-ры джы 2012-рә ильәсүм къын-щегъәжъағъәу гурьт еджапәхәм (я 5 — 8-рә классхәм), фәе-хәм къыхахызә, адыгабзә Ѣын-зәргәшән альәккынәу хұгугъэ. 2013-рә ильәсүм къышегъәжъа-гъәу Дюзджэ университетми итехникә-литературә факультет адыгабзәмрә адыгә литерату-рәмрә икүтамә къышызәу-хыгъ. Ар къиззәу-хыгъәнүм зи-лахышыл хәзышылхъэгъә про-

«Машинэм иапч мыкъутэным пае зипхыхъ, зинхыгъ»

Дюзджэ къалэм Йылмаз имашинэктэй тищэнэу щытыти, титысхьагъ. Исхъакъ ыпектэй дгъэтысыгъети, зырипхыхъан фаеу хъугъэ. Зиппхыхъан фая, фэмия язэрэгъалозэ, аш ыпекти нэмькти сэмэркъэухэр зэдэштыгъети, Йылмази Исхъакъ къесэмэркъэугъ: «Машинэм ишхъаныгупчъэ умыкъутэнным пae зипхыхъ, зиусхъан». Етанэ удэхъашхыцтмэ, къеблагъ. Сэмэркъэум сэмэркъэу къыпыт-жыгъээн фае. Адыгэ щылахэуй зыщамыдэштыгъэ Тыркуем ма-ры джы 2012-рэ ильэсым къын-щегъэжъагъэу гурыт еджаптэхэм (я 5 — 8-рэ классхэм), фа-хэм къыхахызэ, адыгабзэ щы-зэрагъэшлэн альэкъынэу хъугъэ. 2013-рэ ильэсым къынщегъэжъ-гъэу Дюзджэ университетми-итехникэ-литературэ факультет адыгабзэмрэ адыгэ литерату-рэмрэ икъутамэ къызызэйха-хыгъ. Ар къызэхыгъэнным зи-лахышу хэзышхъягъэ про-

щээзэ, Дюзджэ тызэрэнэсыгъэр тымышIеу тынэссыгъ.

Аш щызэхэтхыгъэ сэмэр-
къеур нахь гъэшІэгъоныжь.

Шэджэгьюшэ уахътэм ехуулэу тыкъесыгъети, занкэу шха-плем тащагь. Шхаплэр зиери адыгагъэ. Кіэлакі горэ къыт-пэгъоки, Мэщбэші Исхъякъ ыланэ къыубытыгъ, адигэ локл дахэкі «Фэсапщи!» къыри-lyагь. Ар Исхъякъ игуапэ мынху хуныя, зэклем дэгущыэнэу зырегъажьэм, джащ иадыгабзэ зэрэшиухыгъэр адрэм лепэ-гэссыкі къыгургыгъеуагь. Исхъякъ ар къыпфидэнэ? «Уятэ

фессорэу Гъенч Илхъан ары, джы ректор гудзэ хъугъэ, апэу тезыгъэблэгъагъэр. Къытфэчэ фэу къытпэгъокыгъ. Адыгэ

бзэ-адыгэ литература къутамэр къызыгъыхъэнэм зэрэхэлжъягъэм, къэшакло зэрэфэхъугъэм зыкли зэрэфыкъэмьтъожъырэр, зэрэрыгушхорэр къыгуагъ. Университетым щеклокъыгъэ зэlyukIéгъур аухыфэахэсыг, гушылэ гуапхэр къыгуагъягъ. Исхъакъи адыгабзэклэ зэхэуягъягу къыдаагъэ-къыгъэ тхыльхэри, сатыриплхэр зыдэт «Псынэкъечым» фэдэ заули игъусэжъеу ари-тыгъ. Ахэр зэтельхэу залъэгъум, зэкъеми агъашэгъуагъ. Мэшбашлэр зэрэтихэкло ин дэдэри тхыльмэ къаушыхъатыжыгъ. Джаш фэдэу мы зэу-къэм Дюзджэ университетым адыгабзэм икуутамэ къыщы-зэуяхынымкэ зишюгъешхс къэзыгъякъуагъяэу, АГУ-м иректорэу Хъунэго Рэщиди ыцэшлукэ къышыралагъ.

штукэ кыышыратын в.
Адыгэ Республикаем иктыгэ-
хэу, ти Адыгэ къэралыгъо уни-
верситет иегъэджаклохэу Хъа-
кіэмыйэ Мирэ, Шъхъэлехъо
Сусанэ, Долэ Рузанэ, Унэрэ-
къо Мирэ Дюзджэ университети-
тетым адыгабзэм щырагъа-
джэх. Еджаклохэр адыгабзэмрэ
адыгэ литературэмре ямызы-
къоу, урысыбзэми, нэмыйкы-

бзэхэмийн афырағъаджэх. Ахэм лингвист ыкчи социолог хүнчэхэйн амал араты.

Зэлүүкээ-зэдэгүүшүүлэгтэй дюз-дже Ѣыклощтын темэ шъяаляэү фашыгыагаар «Адыгэ Ѣылжкээ-псэукэл чыныгээ романым Ѣи-убытырэр» арыгтэй. Ар темэ гъэшлэгээнийгээба?! Универси-тетым иадыгэ кытамэ лъэпкээ зэфэшхъяафмэ къахэкыгээ ныбжыккэу Ѣырагьаджэхэрэм адыгабзэр зэрарагьешлагъэр къаушыхъатэу къагъэгүүшлагъэр Мэцбашэм иусэхэм къяджагъэх, игуушлэхэр зэрэльт ордэдэү «Дахэ сидунай» зыфиорерийн къауягъ, нэмэгдэх еджэжкэо пшээ-шьэжкье горэмийн Мэцбашэм итуушлэхэр зыхилхъэгээ орээдэү ыусыгъэр къафиуягъ. Ежээ усаклор ытхыгъэхэм къырагьэджаагъ.

«Слъэкъуац! Э
зыхырэр
мак! Эми,
тхылъеджэ
лахьылыбэ си!»

Бурсэ тизэлүклэгъу зыщы-
тыухыным, упчлэ-джэуапым

ыкъялхэм адэжь тынэсигъэй зы бзыльфыгъэ горэ Исхъакъ кье-упчыгъ: «Тыркуем унэкъоц щыуila, уицхыыл кыышыгъо-тыгъа?»

«Тә, Мәшбашәхәр, типлакъо
кіе тымак!. Тикъуаджәү Шъхъа-
щәфқыжым үнәгъуитly нахъ ты-
щыхъұштығъәп. Джы тә зә-
шипліым къыткәхъұхъағъәхәм
яхъатыркә үнәгъо пчыагъә кыт-
хәхъуагъ. Тыркуем үнәкъоң
къынызғыбытығъәп. Ау сә сызы
Мәшбашәкіе мәңшыбә зышәре
мекъумәшцышә пстәури сиунә-
къоңхәба, ситхылымә яджәре
пстәури, мы сезгъабләгъагъә-
хәри сикъоңхәба!» Исхъакъ
иджәуап лъәшәу агу зәрәри-
хыығъәр іәгүтео макъеу зы-
къезығатығъәм ишхъатың-

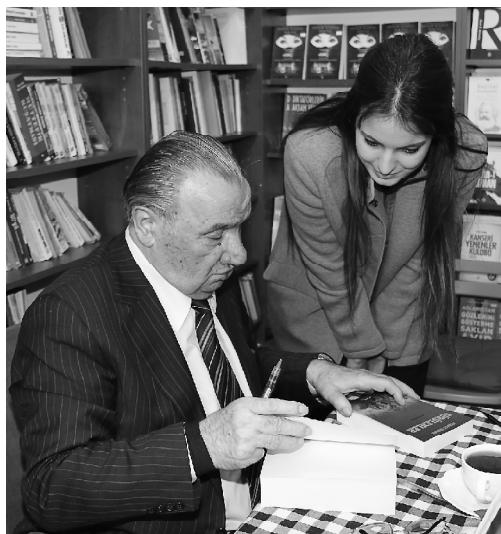
Къызэрэттүағъеу, Мәшбашләм иштыпектүағъеп Тыркуер, гъэреклиу ашт ышыагъ. Ау мызэгъогум адыгәмә ямызакъоу, нәмыкі лъэпкъмә ашыщыбәхәми, журналистхәми, шәнгыръэләжъхәми зәралуқтагъэм мәхъенешшо ил. Тыркуем къышыдәкъырә гъезетыбәмә ашыщәу, къелә гъезетхәри ахэтәу, 16 фәдизмә адыгә тхэклошхор Тыркуем зәрәштыагъэм, ашт къышытуағъехәм афәгъэхыгъеу къебархәр къытырадзагъәх.

Къэбархэм ямызакъо, Тыр-
куем итыдэрэ чылгы ашыз-
бгырыкырэ, нэбгырэ минишьэ
пчыагэ заджэрэ пъэзетышхомэ
ашыщэу плыйм Мэщбэшлэ И-

хъвакъ игъэклотыгъэу интервью
къышдашыгъ. Ахэм ямызакъо,
къэлэ мэрхэм, университетхэм,
культурэмкэ Министерствэм
икъутамэу Истамбул щылэм
ятхъаматэхэм зэраликлагъэми
мэхъянэшхо ил.

Аужырэ мафэм Истамбул, зы чыпілә тиқілү нәмыйкі чыпілә тыкізө, гъогубгүм Эрдогъан исурэт зытет афишә зелтэгъум, аш тетхагъэмкіә Мәшбашләр къысөупчылыгъ. «Аужыпкъэрэ псальэр зиер лъэпкъыр ары» — сыйкыфеджагъ. «Аш фәдә къэзылошьущтыр цыф къызәрәрыкіоп, акъылрә гуллытәрә зиә, лъэпкъым щыгугъырә, лъэпкъри зыышугъырә цыфәу щытын фәе, — тхаклом къылуи, к්леүх къыфишыжылыгъ: — Ау ар фәгъәцәкіләшьущтәмә сшіләрәп нахь...» Ар Сультланбейли къэлә мәрми, культу-рәмкіә Истамбул итхамати ариуағъети, лъэшәу ягуапә хъувгъе.

Титхыгъэ зы къэбарышуклэ тухыхжын. Тыдэ Мэшбэшлэ Исхъакъ цыфмэ ашылыклагъэми, «Адыгабзэ зышлэхэрэм шъуэ къэшьуэт» зарилоклэ, залым чэсмэ зэм нахьыбалоу, зэм нахь мэклэу алэ къалэтыщтыгъэ. Аущтэу зыхурэм, джыри гуклодыгъо щылэп, джыри адыгэгур кытео, джыри адыгабзэр Тыркуеми щыззэхэохы. Мардж хъужын, зыкъэтэжкугъяшлэж! «Непэ лъэпкыым сыда шугъэу фэшшапъэр?» тлоээ, упчэ зэтэжкугъэтыхж. Сыд тлощтми, сид тшлэштми, лъэпкыым шуагъэу къыфиҳыщтым тегупшысээз тыхжкугъяшты, тиофхэр тэжжүгъаша.

 ИСКУССТВЭР — ТИБАИНЫГЪ

Ильэсыкэм и пэгъок!

Дунэе, хэгъэгү фестиваль-зэнэкъокъухэм щитхъу-цэхэр къашыдэзыхъигээр ордылоу Владислав Ко-сааревымрэ Адыгэ Республиком и Къэралыгъо фи-лармоние и Къэралыгъо симфоническо оркестрэ-рэ зэгъусхэу Мыеекъуапэ къыштыгъэ концер-тый нэбгырабэ епльыгь.

Симфоническо оркестрэм идирижер шыхыаэу, Адыгэ Республиком изаслуженнэ артистэу Аркадий Хуснировыр ялашэу классикэм хэхъэгээр ордышишохэр пчыхъэзэхахъэм щизэхэтхыгъэх. А. Берестоваям зэриштээ зэлукъэгүр гэшшэгэйон къэзышыгъээр артист цэрылоу Владислав Косаревым зэлъашэрэ усаклохэмрэ композиторхэмрэ япроизвенихэр мэкэе йэтыгъэ дахэкээ зэригъэжынчыгъэхэр ары.

И. Кальман иопереттэ щышхэр, Г. Свиридовым, А. Островским, Э. Колмановским, А. Морозовым, Ю. Гуляевым, нэмийхэм аусыгъэхэр пчыхъэзэхахъэм щигуягъэх. Лээжхэр зэфэзыщэрэ зэлукъэгүр Ильэсыкэмэ фэгъэхыгъэгүэ щигуягъэ.

Сурэтым итхэр: **филармони-ем концертыр щэкю.**

 ТИКЬЕГЬЭЛЪЭГЬОНХЭР

Кэлэе гъаджэхэм яеджап!

Республикэм искуствэхэмкээ иккэлэе гъаджэхэм яэ-нэкъокъу я IX-у Адыгэим щыкъуагь. Живописымкээ, багъэфедэн плъэкъирэ искуствэхэмкээ яшшэныгъэ къа-гъэлэгъуагь. Хагъэунэфыкъирэ чыпшэхэр къышты-хыгъэхэм шихъафтынхэр афашигъэх.

Адыгэ Республиком исурэтыш-хэм я Союз итхаматэу, жюриим ишащэу Хъуажъ Рэмэзан зэха-хэм къызэрэшигъэ, 2014 — 2018-рэ ильэсхэм ательятаагъэу Адыгэ Республиком икъэралыгъо программэу культурэм хэхъо-ныгъэ ышыным фэгъэхыгъэм къыхиубытэрэ тохъафзэхэм зэ-нэкъокъур ахалтыгъэ. Искуствэхэмкээ кэлэецыкъу еджаплэу Лъецэ-рыкъо Кимэ ыцэ зыхырэмрэ Республиком культурэмкээ и Министерстэрэ зэнэкъокъур зэхаах.

Къалэхэм, районхэм искуствэхэмкээ яеджаплэхэм, Адыгэ къэралыгъо университетым, республикэ колледжэ У. Тхъабы-

сымэм ыцэ зыхырэм, нэмийхэм яккэлэе гъаджэхэм яофишэгъи 150-м нахыбэ къэгъэльэгъоном къирахыгълагь. Адыгэим исурэтыш цэрылоу Эдуард Овчаренкэм зэрилтигэрэмкээ, аперэ чыпшэхэр къыштыгъэхэм яофишагъэхэр хэгъэгум, нэмийхэм язэнэкъокъухэм къашыгъэлэгъонхэ пльэкъыщ, укъагъэукигъэжыщтэп.

Тыкъэзыуцхъэрэ дунаим идэхагъэ, къодж щылаакъэр, шэнхабзэхэр къэзшэгээрэ сурэтхэм узынэпащэ. Искуствэхэмкээ кэлэецыкъу еджаплэу К. Лъецэрикъом ыцэ зыхырэм ишащэу Андзэрэкъо Марзыет къызэрэз-

тигъэгъэу, кэлэе гъаджэхэм яофишэгъи щысэ зытепхын пльэ-къыщтэу ахэтыр маклэп. Кэлэе гъаджэмрэ кэлэееджакломрэ ис-кусствэм ыбзэкээ зэдэгүүштээнхэм фэшл аш фэдэ зэнэкъокъу-хэр тищыгъагъэх.

Шулыгъэу къабзэмрэ гъэтхэ къэгъагъэрэ язэхынгъэ сурэтышхэм къагъэльгъагь. Гобеленным, шьом, нэмийхэм ахашы-къигъэхэр, лъэпкэ тхыпхъэхэр гэшшэгэйонхын. Сурэтыгъэу Лэ-пэктэ Нурбый, кэлэе гъаджэхэр Елена Архиповам, Ольга Ама-

ловам, Абрэдж Гошэфыжь, фэшхъафхэм мы тофхабзэр еджаплэм фагъэдагь. Шуушаэхэм, лъэпкэ шэн-хабзэхэм яккэгъэльэгъон куу ухэгупшихъэмэ, кэлэе гъаджэхэм щыкагъэхэр афэольэгъух. Зэхэшаклохэм зэрэлтигэрэмкээ, искуствэм пы-щагъэхэм яшшэгъэ хагъэхон альякъыщ, къэкшошт зэнэкъокъур нахь гэшшэгэйонуу агъэлсыщ,

Сурэтым итхэр: **Елена Архиповар, Ольга Амаловар, Лэупэктэ Нурбый, Абрэдж Гошэфыжь.**

 АТЛЕТИКЭ ОНТЭГЬУР

Спортым еджэныр игъус

Урысыем атлетикэ онтэгъумкээ изэнэкъокъу къалэу Владимир щыкъуагь. Адыгэ Республиком щыщ кла-лэхэм хагъэунэфыкъирэ чыпшэгъу зэлукъэгъухэм къашыдахыгъ.

Хэгъэгум ишьолтыр 70-рэ фэдизмэ яспортсмен 300-м нахыбэ щылычым «ебэнэгъ». 1998-рэ ильэсийм ёкыи аш ыүүж къэхъу-гъэхэм якъулайнигъээ зэнэкъо-къум щауплэкгүй. Гыыш Зу-рабре Дзэсэжъ Аслынэр килог-грамм 56-м нэс къэзыщчыхэ-рэм якуп хэтигъэх. Шыкъеу ры-вокым 3. Гыышым ящэнэрэ чыпшэгъу къышыгъыгъ. Дзэсэжъ Аслын «толчок» зыфилорэм джэрэз медалар къышыгагъэшшошагь. Бэгъушэе Руслан, кг 69-рэ, ме-даль къыдымыгъыгъами, зэнэкъо-къум зэрэхлэлжэхъям ишьугъэ-къе илэшэлэсэнэгъэ хигъэхуагь. Р. Бэгъушэем иапэрэ тренерыр Хъуажъ Мэджид.

Хыышт Хъазрэтийн нахынэ-кэе кг 56-рэ къэзыщчыхээрэм якуп хэтигъыгъ, мы уахтэм кг 62-рэ къещечы. Кошхэблэ районым щагъэсэгъэ Хь. Хыыштим

иапэрэ тренерыр Выкъэ Рэшыд. Хъазрэтийн апэ ишьигъэ нэ-бтыри 10-мэ якуп зэрэхфагъэр гъэхъагъэкэ фэтэлэгъу. Нарт шаома гутэйнгъэ хэль, исэн-а-ушигъэ къызэуихыщтэу тэгүгъэ. З. Гыышым Хъакурынэхьаблэ зыщигъасэцтэгъ, аперэ тре-нерыр Сихъу Къэлпълан, А. Дзэ-сэжъыр Кошхэблэ щаплугъ, иапэрэ тренерыр Сэнашэкъо Адам.

— Тинибжыкъэхэм хахьо ял-ным, зыр зым кырыплтынам афэшл тиеджаплэ игуучэ щигэ-тэгъасэх, тренерэу Сихъу Аслын пащэ афэтшыгъ, — къытигъуагь Адыгэ Республиком атлетикэ онтэгъумкээ иккэлэецыкъу-ныбжыкъ-кэ спорту еджаплэ идириекторуу Сихъу Рэмэзан. — Къалэхэр Адыгэ къэралыгъо университе-тэтом и МГТК щеджэх. Еджаплэм ишьхъяетэу Къэрэшэ Андзэрэу лъяшэу тыфэрэз. Спортым-ра егъэджэнырэ щышшэгъэм щызэгъусэнхэм фэшл тызэгурээ, иэпилэгъу тызэфэхъуяжь.

Нэхкүбгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТЫЛП Нурбый.

Зэхэзыщагъэр
ыкыи къыдэзы-гъэкъирэр:
Адыгэ Республи-кэм лъэпкъ Иофхэмкээ, Иэкыб къэралхэм ашы-псэурэ тильэп-къэгъухэм адирялээзэхынгъэхэмкээ ёкыи къэбар жыгъэм иамал-хэмкээ и Комитет Адресыр: ур. Кре-стянскэр, 236

Редакциер
зыдэшыгъэр:
385000,
къ. Мыеекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шихъаэ-иапэрэ гуадзэр:
52-49-44,
редактор гуадзэр-пльэдэкъыж зы-хыырэ секретарыр:
52-16-77.
E-mail:
adyvoice@mail.ru

Зыщаушыхыты-гъэр:
Урысые Федерацием хэутын Иофхэмкээ, телерадиокъэтын-хэмкээ ёкыи зэлъы-Иэсикъэ амалхэмкээ и Министерстэвэ и Темир-Кавказ чыпшэгъэшлэгъ, зэраушыхы-тагъэ номерыр ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр
ООО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыеекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

ЗэкИэмкыи
пчагъэр
3661
Индексхэр
52161
52162
Зак. 877

Хэутийн-уздыкъэхэнэу Ѣыт-уахтэр
Сыхыатыр 18.00
Зыщыхытэхэнэу-уахтэр
Сыхыатыр 18.00

Редактор
шхъаэгъэр
Дэрбэ Т. И.

Редактор
шхъаэгъэр
игуадзэр

Мэшлээкъо С. А.

Пльэдэкъыж зыхыырэ
секретарыр
ЖакИэмкъо
А. З.

